

Sport en vrijetijdsbesteding

De Jeugdpeiling is een instrument met als doel op systematische wijze ontwikkelingen en trends in riskante gewoonten van jongeren in kaart te brengen. Hierbij is de aandacht gericht op gedrag met betrekking tot risicofactoren die een meer dan gemiddelde kans geven op verlies van maatschappelijke binding en op het ontstaan van problemen op één of meer leefgebieden van jongeren; in de thuissituatie, op school, in de vrije tijd en in de omgang met leeftijdsgenoten. In het bijzonder gaat de aandacht uit naar riskante gewoonten met betrekking tot gezondheid, leefstijl en criminaliteit.

De Jeugdpeiling is eerder uitgevoerd in 1996 en 1998. De Jeugdpeiling bestaat uit een schriftelijke enquête voor jongeren met vragen over school en gezin, vriendengroep, gezondheid, leefstijl en criminaliteit.

Aan de Jeugdpeiling 2002 hebben ruim 2.600 jongeren in de leeftijd van 9 tot en met 17 jaar deelgenomen. De resultaten van deze peiling worden gepresenteerd in de volgende fact sheets:

- 1 Jongeren in de stad
- 2 Achtergrond en thuissituatie
- 3 Leefstijl
- 4 Jongeren en school
- 5 Criminaliteit
- 6 Sport en vrijetijdsbesteding
- 7 Ouders en vrienden
- 8 Cumulatie van problematiek
- 9 Conclusies en aanbevelingen

In deze fact sheet wordt ingegaan op de vrijetijdsbesteding van jongeren in de leeftijd van 9-11 en 12-17 jaar. Daarbij is er onder meer aandacht voor de mate waarin jongeren aan sportbeoefening doen.

Dit wordt in verband gebracht met enkele achtergrondkenmerken zoals geslacht, etniciteit en psychisch welbevinden en riskant gedrag als roken, drinken en het plegen van strafbare feiten. Naast sport wordt tevens ingegaan op andere vormen van vrijetijdsbesteding.

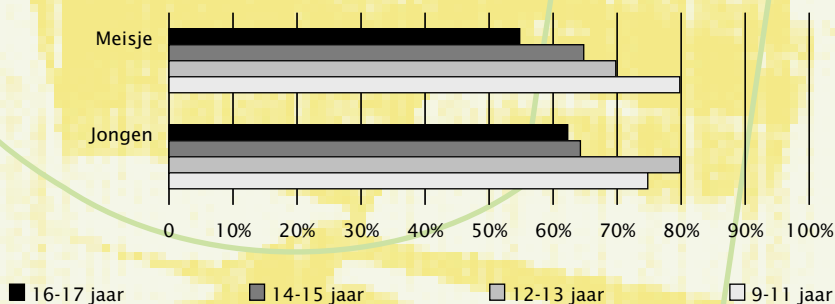
Ook deze worden in verband gebracht met achtergrond- en leefstijlkenmerken.

Drie van de vier jongeren doet aan sport

Jongeren is gevraagd in hoeverre ze aan sportbeoefening doen (figuur 1). Ruim driekwart van de ondervraagden jonger dan 12 jaar zegt te sporten. In de oudere leeftijdsgroep ontplooit 65 procent regelmatig sportieve activiteiten, dit niet noodzakelijk in clubverband. In de leeftijdscategorie 9-11 jaar sporten meisjes vaker dan jongens (77 om 73 procent). In de oudere leeftijdscategorie sporten jongens weer iets meer dan meisjes. Na het dertiende levensjaar gaan jongeren steeds minder sporten. Bij jongens neemt het sportgedrag in relatie tot

leeftijd sneller af dan bij de meisjes. Van de jongeren ouder dan 12 sport de helft minstens enkele keren per week en in ieder geval langer dan 1½ uur per week. Driekwart is lid van een sportvereniging en ruim een kwart komt wel eens in een fitnessruimte. Van de jongeren tot en met 11 jaar sport ook de helft minstens enkele keren per week, iets minder dan de helft sport 1½ uur of langer, 70 procent is lid van een sportvereniging en 17 procent betreedt wel eens de fitnessruimte.

Figuur 1 Sportdeelname naar geslacht

Jongeren met een Nederlandse achtergrond sporten iets vaker dan jongeren met een niet Nederlandse achtergrond. In tabel 1 wordt de sportbeoefening door jongeren voor de diverse leeftijdscategorieën afgezet tegen het stadsdeel waar de jongeren wonen. De vermelde percentages hebben betrekking op dat deel van de jongeren dat wel aan sport doet.

Jongeren uit Centrum en Zuid sporten het meest, jongeren uit de Korreweg/Oosterpark en Noordwest het minst. In zijn algemeenheid geldt dat hoe ouder de groep jongeren, hoe minder er wordt gesport. Een uitzondering hierop vormt de groep jongeren uit het Centrum, hier is geen daling in sportieve activiteit met betrekking tot ouder worden zichtbaar. Op wijkniveau wordt het meest gesport door jongeren uit de Oranjewijk en Nieuw – Zuid Particulier. Het minst in de wijken Korreweg/ De Hoogte en Paddepoel.

Jongeren afkomstig uit Noorddijk en Zuid zijn het vaakst lid van een sportvereniging. Eén op de vier, vijf jongeren bezoekt wel eens een sportschool of fitnesscentrum, vooral jongeren uit het Middelbaar Beroeps Onderwijs. Dat geldt zowel voor jongens als meisjes. Jongeren met een hogere opleiding sporten in tijd bemeten gemiddeld genomen langer dan andere jongeren. Jongens sporten ook langer dan meisjes.

Sporters drinken vaker, maar roken minder

We stellen vast dat (regelmatig) drinkgedrag en sportbeoefening vaak samen gaan. Het fenomeen ‘de derde helft’ is blijkbaar voor sportende jongeren in de stad geen onbekend verschijnsel. Sporters roken wel weer minder dan jongeren die niet aan sport doen.

Tussen sportbeoefening en criminaliteit is alleen voor de groep die het voorgaande jaar meer dan twee delicten heeft gepleegd een verband gevonden. Zij sporten minder dan andere jongeren.

Vrijtijdsbesteding: computer rukt op

Aan jongeren is gevraagd wat ze zoal doen in hun vrije tijd. Hen is een lijst met activiteiten voorgelegd en gevraagd in hoeverre ze zich met die activiteiten bezig houden. De respondenten konden aangeven of ze vrijwel elke dag, zo nu en dan, soms, zelden of nooit TV kijken, naar de film gaan of bijvoorbeeld een boek lezen. In tabel 2 zijn de voorgelegde activiteiten gerubriceerd in een drietal categorieën, te weten activiteiten die de meeste jongeren bijna dagelijks deden, zaken waar ze zich soms mee bezig hielden en die waar ze zich zelden of nooit mee inlieten. Binnen categorieën is ook weer een rangorde aangegeven. Dat betekent dat datgene wat jongeren het vaakst doen bovenaan staat. Uit de tabel

kan men niet aflezen hoe lang of hoe intensief jongeren met iets bezig zijn. Dit houdt in dat bepaalde (passieve) activiteiten zoals tv kijken en muziek luisteren snel hoog scoren, de TV of radio stond immers toch al aan. In de aard van de zaak ligt besloten dat jongeren dus al snel elke dag ‘TV kijken’ of ‘muziek luisteren’.

Jongeren (12 – 17) uit de stad houden zich opvallend weinig op in het uitgaansleven (Uitgaan, Film). De computer speelt steeds vaker een belangrijke rol in de vrijetijdsbesteding van de geïnterviewden. Bij de jongste groep gaat het vooral om computerspelletjes. De iets ouderen houden zich voornamelijk bezig met chatten en internetten (surfen).

Meisjes lezen vaker een boek, jongens gaan liever internetten

De wijze van vrijetijdsbesteding bepaalt voor een groot deel hoe (groepen) jongeren zichzelf en elkaar classificeren. Meer nog dan op school kunnen groepen en individuen zich ten opzichte van elkaar onderscheiden door de manier waarop zij zich buiten school bezig houden. Groepsprocessen spelen hierbij een belangrijke rol. De verwachting is dan ook dat de manier van vrijetijdsbesteding sterk afhankelijk is van hetgeen bij de ‘peergroup’, de maatjes, in zwang is. Met andere woorden we verwachten sterke verbanden tussen vormen van vrijetijdsbesteding en kenmerken die een rol spe-

Tabel 1 Percentage jongeren per stadsdeel en leeftijdscategorie dat aan sport doet

	9-11 jr	12-13 jr	14-15 jr	16-17 jr	Totaal
Centrum	75%	81%	77%	73%	76%
Korreweg / Oosterpark	66%	64%	54%	51%	60%
Noordwest	71%	62%	48%	58%	60%
Noorddijk:	72%	73%	62%	55%	66%
Beijum	75%	56%	70%	64%	68%
Lewenborg	66%	52%	48%	57%	56%
Zuid	84%	81%	78%	63%	77%
Hoogkerk	77%	69%	68%	57%	69%
Totaal	75%	72%	65%	60%	69%

Tabel 2 Vrijtijdsbesteding naar leeftijd

Leeftijd 9-11 jaar	Leeftijd 12-17 jaar
Vaak	Vaak
Televisie of video kijken	Televisie of video kijken
Buiten spelen	Muziek luisteren
Muziek luisteren	Huiswerk maken
Spelen bij vrienden/vriendinnen	Internetten/Chatten
Boek of strips lezen	
Computerspelletjes spelen	
Regelmatig/Soms	Regelmatig/Soms
Huiswerk maken	Computerspelletjes spelen
Met een hobby bezig	Naar vrienden/vriendinnen thuis
Naar de film gaan	Boek of krant lezen
Muziek maken	Met vrienden/vriendinnen op straat zijn
Internetten/Chatten	Winkelen
	Met een hobby bezig
	Stripboeken lezen
	Muziek maken
Zelden/Nooit	Zelden/nooit
	Uitgaan
	Naar de film gaan

len bij groepsvorming zoals geslacht, etnische achtergrond en opleidingsniveau. In tabel 3 wordt aangegeven of er sprake van een sterke of matige samenhang van vormen van vrijetijdsbesteding en achtergrondvariabelen.

Wanneer er sprake is van een sterke samenhang tussen een bepaalde vorm van vrijetijdsbesteding en een achtergrondvariabele wordt dit aangegeven met ++. Een matige samenhang wordt weergegeven door +. Als er sprake is van een samenhang betekent dit dat één deel van de beschouwde groep zich bevindend vaker bezighoudt met die vorm van vrijetijdsbesteding dan het andere deel. Een voorbeeld: het lezen van boek of krant hangt sterk samen met geslacht, het feit dat beide ouders deel uitmaken van het gezin, het feit dat de jongere het voorgaande jaar strafbare feiten heeft gepleegd en het schooltype waar jongeren onderwijs volgen. Meisjes lezen meer dan jongens. Hetzelfde geldt voor jongeren uit een volledig gezin, zij die geen strafbare feiten hebben gepleegd en leerlingen die hoger voortgezet onderwijs volgen.

Het valt op dat de variabelen geslacht, en het feit of men strafbare feiten heeft gepleegd het sterkst samenhangen met vrijetijdsbesteding. Dit betekent bijvoorbeeld dat er relatief veel 'echte jongensachtige (of meisjesachtige)' activiteiten te onderscheiden zijn. Meisjes houden zich meer dan jongens bezig met het lezen van een boek, het maken van huis-

werk, het luisteren naar muziek en winkelen. Jongens spelen liever een computerspel of vermaken zich met vrienden op straat.

Een aantal zaken zijn bij vrijwel iedereen populair. TV kijken doet vrijwel iedereen en ook vrijwel iedereen even vaak. Met een specifieke hobby zijn jongeren nog niet zo vaak bezig. Alleen jongeren die geen strafbare feiten hebben gepleegd besteden meer aandacht aan hobby's. Met vrienden op straat zijn is een bezigheid waarbij er duidelijk sprake is van een profilering van diegenen die dit graag doen: het zijn vooral jongens, jongeren met een niet Nederlandse achtergrond, jongeren die vaker dan gemiddeld een strafbaar feit plegen en jongeren uit het lager voortgezet onderwijs.

Jongens (9-11) spelen een computerspel, meisjes zijn vaker met een hobby bezig zijn of spelen met vriendinnen.

Ook met betrekking tot jongeren in de leeftijdscategorie 9-11 jaar is de samenhang met een aantal achtergrondvariabelen onderzocht. De uitkomsten worden weergegeven in tabel 4.

De vrijetijdsbesteding van jongeren tot 12 jaar hangt sterk samen met het geslacht van de respondenten. Het land van herkomst speelt nauwelijks een rol. Muziek maken hangt het meest samen met achtergrondvariabelen. Vooral jongens en jongeren afkomstig uit onvolledige gezinnen, besteden hun vrije tijd aan deze bezigheid. Boeken en/of strips lezen bleek ook samen te hangen met het inkomen van de ouders. Jongeren uit welvarende gezinnen lezen vaker.

Tabel 4 Vrijetijdsbesteding in relatie tot achtergrondvariabelen (9-11)

	Geslacht		Volledig gezin		Etnische achtergrond		Strafbare feiten	
	(j/m)		(v/o)		(ned/buit)		(j/n)	
Boek of strips lezen	+	m	++	v			++	n
Huiswerk maken					+	b		
Computerspelletjes	++	j			+	n		
Internetten							+	j
Naar de film gaan			++	o				
Naar vrienden thuis	++	m			+	n		
Met vrienden op straat	+	j					+	j
Hobby's	++	m	+	v				
Muziek luisteren	++	m						
Televisie								
Muziek maken	++	j	++	o				

Tabel 3 Vrijetijdsbesteding in relatie tot achtergrondvariabelen (12-17)

	Geslacht		Volledig gezin		Etnische achtergrond		Strafbare feiten		Inkomen ouders		Schooltype VO	
	(j/m)		(v/o)		(ned/buit)		(j/n)	(a/r)		(hoger/lager)		
Boek of krant lezen	++	m	++	v			++	n	++	r	++	h
Stripboeken lezen	++	j	+	v	+	n	+	n		+		h
Huiswerk maken	++	m	+	v			++	n	++	r	++	h
Computerspelletjes	++	j	+	v					++	r		
Internetten	+	m	++	v	+	n	++	j	++	r	+	h
Naar de film gaan	++	m			+	b	++	j				
Naar vrienden thuis			+	o			++	j	+	a	++	l
Met vrienden op straat	++	j	+	o	++	b	++	j		++		l
Uitgaan			+	o	++	b	++	j				
Hobby's							+	n				
Muziek luisteren	++	m			+	b	++	j				
Televisie							+	j				
Muziek maken	+	m							++			h
Winkelen	++	m			++	b	++	j	++			l

Voorzieningen en de mate van verveling bij jongeren.

Van jongeren die niet weten wat ze met hun vrije tijd aan moeten, wordt ook wel gezegd dat ze zich vervelen. De helft van de jongeren in de leeftijdscategorie 9 – 12 heeft daar wel eens last van. Van deze groep verveelt 8 procent zich zelfs vaak. Van de oudere groep verveelt 54 procent zich wel eens, hiervan zegt 6 procent dat dit vaak het geval is. Net als twee jaar geleden werd geen verband gevonden tussen vervelen en het plegen van strafbare feiten. Ook geslacht en/of etniciteit spelen geen rol. Wel werd een verband gevonden tussen gezinskenmerken en de mate van verveling. Jongeren uit onvolledige gezinnen en jongeren uit gezinnen met een laag inkomen vervelen zich vaker.

In tabel 5 wordt een overzicht gegeven van de mate van verveling per leeftijdscategorie en stadsdeel. De vermelde percentages hebben betrekking op dat deel van de jongeren dat zich vaak of wel eens verveelt.

Het blijkt dat de kwaliteit zich te kunnen vervelen leeftijds-noch stadsdeel gebonden is. Opvallend dat gangbare kwalificaties als ‘verveelde puber’ dus niet echt door feitenmateriaal wordt ondersteund, althans niet in de ogen van de jongeren zelf. Ook stadsdeelgebonden verschillen in het aanbod van instellingen en activiteiten om jongeren te verpozen hebben nauwelijks invloed op de mate waarin jongeren zich vervelen.

Al eerder is genoemd dat de computer een steeds prominentere rol inneemt in het leven van jongeren. Bij de meesten, ruim 90 procent, is een dergelijk apparaat dan ook geïnstalleerd. Van deze computers is weer 90 procent geschikt om te internetten. Jongeren die hun ouders als eerder rijk dan arm inschatten, hebben vaker de beschikking over een computer met een internet aansluiting dan andere jongeren, respectievelijk 92 om 68 procent. Jongeren van 12 jaar of ouder internetten ook regelmatig op school (44 procent), bij vrienden thuis (22 procent) of in de bibliotheek (12 procent). Jongeren met een niet-Nederlandse achtergrond en jongeren die de financiële situatie thuis minder rooskleurig inschatten internetten vaker, vooral in de bibliotheek.

Gebruik van maatschappelijke en culturele voorzieningen

Bij de behandeling van de vrijetijdsbesteding van jongeren kwam al naar voren dat jongeren weinig uitgaan, bijvoorbeeld naar de film. Op een aantal onderdelen werd dieper ingegaan op activiteiten buitenshuis. Zo vroegen we of en hoe vaak jongeren een club of buurthuis bezoeken.

Eén op de vijf jongeren ouder dan 12 komt wel eens in een buurt- of een clubhuis. Jongeren uit de Korreweg/Oosterpark iets vaker dan gemiddeld. Het dubbele aantal bezoekt wel eens een concert of gaat naar het theater (tabel 7). Van de bezoekers van de concertzaal of het theater geeft echter een ruime meerderheid aan dit slechts enkele keren per jaar te doen.

De meerderheid van de jongeren (58 procent) is ontevreden over de activiteiten die in de buurt worden georganiseerd. Daarnaast vindt 34 procent dat er op stadsniveau te weinig voorstellingen, concerten en festiviteiten worden georganiseerd (zie tabel 8). Jongeren uit het stadsdeel Centrum zijn het minst ontevreden over de activiteiten die in de stad worden georganiseerd.

Tabel 5 Percentage jongeren dat zich vaak of wel eens verveelt

	9-11 jr	12-13 jr	14-15 jr	16-17 jr	Totaal
Centrum	42%	47%	61%	61%	51%
Korreweg / Oosterpark	50%	49%	67%	58%	56%
Noordwest	45%	53%	55%	67%	54%
Noorddijk	56%	49%	50%	52%	52%
Zuid	44%	49%	56%	54%	50%
Hoogkerk	51%	58%	57%	41%	52%
Totaal	48%	51%	57%	55%	52%

Tabel 6 Bezoek club en buurthuis of jongeren centrum 12 – 17

	Meer keren per week	1 keer per week	1 keer per maand	Paar keer per jaar	Nooit
Centrum	4%	4%	4%	5%	84%
Korreweg / Oosterpark	7%	9%	7%	4%	74%
Noordwest	5%	8%	8%	3%	76%
Noorddijk	3%	5%	4%	4%	84%
Zuid	4%	7%	4%	4%	81%
Hoogkerk	5%	9%	8%	5%	73%
Totaal	4%	7%	5%	4%	79%

Tabel 7 Bezoek voorstellingen en (pop)concerten 12 – 17 naar stadsdeel

	Meer keren per week	1 keer per week	1 keer per maand	Paar keer per jaar	Nooit
Centrum	0%	1%	13%	47%	40%
Korreweg / Oosterpark	0%	2%	9%	30%	60%
Noordwest	0%	1%	6%	21%	72%
Noorddijk	0%	1%	6%	33%	60%
Zuid	1%	1%	13%	34%	52%
Hoogkerk	0%	0%	4%	28%	68%
Totaal	0%	1%	8%	32%	58%

Gebruik van educatieve voorzieningen

Tot slot is aan jongeren gevraagd of ze gebruik maken van allerhande educatieve voorzieningen als daar zijn een bibliotheek, muziekschool en Kunsten-centrum. In tabel 9 wordt per leeftijdscategorie aangegeven (percentages) of dat het geval was.

Opvallend is het grote aandeel jongeren dat lid is van de bibliotheek. Veel minder wordt gebruik gemaakt van het cursus-aanbod van de muziekschool en het kunstencentrum. Met het ouder worden neemt het gebruik van de laatste twee voorzieningen duidelijk af.

Jongeren vaker tevreden dan ontevreden over voorzieningen

Met betrekking tot een aantal voornamelijk wijkgebonden voorzieningen als sportvoorzieningen en activiteitencentra is aan jongeren gevraagd of ze tevreden zijn over deze voorzieningen. De beantwoording van deze vragen is terug te vinden in tabel 10.

Jongeren die op de genoemde onderdelen ontevreden tot zeer ontevreden scoorden zijn opgenomen in deze tabel. Over het algemeen zijn jongeren uit het stadsdeel Noorddijk het minst ontevreden over de voorzieningen binnen het stadsdeel.

Leeftijd speelt een belangrijke rol bij de ontevredenheid over bepaalde voorzieningen. Leeftijd als zodanig is immers vaak maatgevend als het gaat om het gebruik maken van dergelijke voorzieningen. De ontevredenheid naar leeftijdscategorie is onderwerp van tabel 11.

Jongeren in de leeftijdscategorie 14-15 jaar zijn het vaakst ontevreden over voorzieningen. Zo is iets meer dan de helft van alle respondenten uit deze leeftijdsgroep ontevreden over voorzieningen die te maken hebben met buitenactiviteiten, zoals een skatebaan of een trapveldje (speelveldjes). Ook is een kleine meerderheid 14-en 15 jarigen ontevreden over activiteiten die georganiseerd worden in buurthuis of jongeren-centrum.

Tabel 8 Percentage jongeren dat ontevreden is over de activiteiten in de eigen buurt of in de stad

	buurtactiviteiten	activiteiten stad
Centrum	54%	29%
Korreweg / Oosterpark	55%	40%
Noordwest	62%	45%
Noorddijk	55%	28%
Zuid	60%	30%
Hoogkerk	62%	31%
Totaal	58%	34%

Tabel 10 Percentage jongeren dat ontevreden is over voorzieningen

	klimtoestellen	speelveldjes	activiteiten	sportvoorzieningen
Centrum	32%	50%	41%	40%
Korreweg / Oosterpark	41%	55%	42%	42%
Noordwest	41%	40%	50%	40%
Noorddijk	31%	43%	41%	30%
Zuid	34%	55%	49%	35%
Hoogkerk	43%	68%	51%	35%
Totaal	36%	51%	45%	36%

Tabel 9 Percentage jongeren dat aangeeft lid te zijn van de bibliotheek en/of een cursus te volgen

Leeftijd	bibliotheek	muziekschool	kunstencentrum
9-11	90%	22%	11%
12-13	91%	16%	11%
14-15	89%	13%	8%
16-17	88%	8%	6%
Totaal	89%	13%	8%

Tabel 11 Percentage jongeren dat ontevreden is over voorzieningen naar leeftijdscategorie

	9-11 jr	12-13 jr	14-15 jr	16-17 jr
Klimtoestellen	33%	44%	35%	29%
Speelveldjes	41%	53%	57%	48%
Activiteiten	30%	46%	59%	52%
Sportvoorzieningen	21%	43%	47%	36%

Colofon

De Jeugdpeiling wordt uitgevoerd in opdracht van de dienst OCSW van de gemeente Groningen en maakt deel uit van het integraal jeugdbeleid. De Jeugdpeiling wordt uitgevoerd door Bureau Onderzoek van de gemeente Groningen.

Contactadres
Dienst OCSW, gemeente Groningen
Postbus 268
9700 AG Groningen
Telefoon (050) 3676296
e-mail: g.de.jong@ocsw.groningen.nl

Tekst
Ard Jan Leeferink
Klaas Kloosterman

Ontwerp
Extra Bold, Groningen

Druk
Stadsdrukkerij Groningen

© maart 2004